

GELENEKSEL VE İNTERNET GAZETELERİNİN KÜLTÜR-SANAT HABERLERİNE YAKLAŞIMI

Erol İlhan^{1*}, Mehmet Özdemir²

¹Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi- Yrd.Doç.Dr.

²Ahi Evran Üniversitesi Meslek Yüksekokulu –Öğr. Gör.

*erol@gazi.edu.tr

Özet: Kitap, dergi, gazete gibi basım teknolojisine ve radyo-televizyon gibi elektro-man-yetik teknoloji üzerine kurulu araçlara dayalı kitle iletişimi, geçtiğimiz yüzyılın sonlarında internet'in keşfi ile yeni ve farklı bir boyut kazanmaya başlamıştır. Nerdeyse tüm sektörlerde kullanılır hale gelen internet teknolojisi 20. yüzyılın sonunda medya sektörünün de ilgisini çekmiştir. Medya yöneticileri daha ucuz ve daha fazla kitleye haber sunma olanağı sağlayan interneti etkin bir şekilde kullanarak gazetelerini internet ortamına taşımışlardır. Bu durum yeni bir kitle iletişim aracı olan internet gazeteciliğini ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmada, geleneksel gazeteler ile internet gazeteleri karşılaştırılarak, internetin gazetecilik için sağladığı avantajlar ve dezavantajlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Yeni Şafak* ve *Zaman*'ın geleneksel ve internet gazeteleri, 10 gün süreyle incelenmiştir. İncelemede özellikle geleneksel ve internet gazetelerinin, kültür-sanat sayfalarına girilen haber ve fotoğraf sayıları tespit edilerek karşılaştırmalar yapılmıştır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, Türkiye'de internet gazeteciliğinin gelişim aşamasında olduğu, sağladığı olanaklar ile birçok anlamda geleneksel gazeteciliği etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: internet, geleneksel gazete, internet gazetesi, haber portalı, iletişim teknolojisi

The Approaches of Customary and Internet Journalism Towards Culture-Art News

Abstract: Masscommunication in which books, magazines, newspapers are based on printing technology or radio television based on electro-magnetic technology has taken a different dimension and took its modern way with the discovery of the Internet at the end of the past century. Internet technology which is used by almost all sectors, has drawn the attention of the media sector also at the end of the 20th century. Media managers by effectively using the means of Internet -which enables to provide news to a larger amount of society in a more cheaper way- has moved their newspapers over Internet. This situation has revealed a new tool of mass communication that is called internet journalism.

In this study, the advantages and disadvantages of Internet for journalism has been determined by comparing traditional newspapers with the Internet newspapers. In this context, Turkey's most read, *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Yeni Safak*, and *Zaman*'s traditional newspapers and Internet newspapers are examined by comparing them for a 10 day period. Traditional and online newspapers review especially made by counting and comparing the news and the photographs on the arts and culture pages. When all the findings are evaluated, it is seen that Internet Journalism is at the stage of development in Turkey and affects traditional journalism through the opportunities that it provides.

Keywords: Internet, traditional newspapers, the internet newspaper, news portal, communication technology

1. GİRİŞ

Küreselleşme sürecinin hızlanması ve yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte, habercilik alanında alışılmadık dışı bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bu süreç geleneksel gazeteciliğin karşısına internet gazeteciliğini çıkarmış, iki uygulama arasındaki farklar gün geçtikçe kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu yeni medya uygulaması geleneksel medyanın yıllardır devam eden alışkanlıklarını değiştirirken, kendisini de sorgulanır hale getirmiştir. Gelişmeleri ve değişimi sevinç çığlıkları ile kabul etmenin yanısıra internet gazeteciliğinin getirdiği avantaj ve dezavantajları görmemiz gereken bir dönemi yaşıyoruz.

Mevcut literatürü incelediğimizde internet gazeteciliğinin geleneksel gazetecilikten farklarını ortaya koyan çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir. *Bu farklara gazeteci açısından bakıldığında*; Haberi Hızlı Bir Şekilde Yayına Sunabilme, Habere İlişkin Bilgilere Kolay Erişim (Bulut, 2006: 37), Haberin Farklı Formatlarda Sunumu (Kara, 2002: 37), Ses ve Video Dosyalarının Kullanımına Olanak Sağlama, Gazeteciler Arasında İnteraktif İletişim Olanağı, Arşivleme ve Arşive Ulaşımında Kolaylık, Okuyucunun Sayısal Oranına Ulaşım Olanağı, Okuyucu Kitlenin Nicel Büyüklüğü (Gezmen, 2002: 76), Habere İlişkin Ek Metinler Sunma Olanağı, (Halıcı, 2003: 161) gibi başlıklar öne çıkmaktadır.

Okur kitle açısından (Özçağlayan, 1998: 197) görülen farklılıklar; Habere Hızlı Erişim Olanağı Tanınması, **İnteraktif Geri Besleme** (Sütçü, 2006: 315) (Cantek, 2007: 66-67), Daha Fazla Enformasyona Ulaşabilme Olanağı, **Ücret Açısından Sunduğu Olanaklar** (Gürcan, 1999: 97) dikkati çekmektedir

Gazete işletmecisi açısından ise; (Sütçü, 2006: 315) Kâğıt Kullanımının Ortadan Kalkması, Matbaa İhtiyacının Olmaması (Törenli, 2005: 50), Dağıtım Kolaylığı (Tuncel, 2003: 96), Daha Ucuza Daha Fazla Reklam Sunma Olanağı (Mestçi, 2005: 4) gibi avantajlar bulunmaktadır.

İnternet ortamının, geleneksel gazeteciliğe sağladığı yeni açılımlar ve olumlu katkılar kaçınılmazdır. Fakat bu teknoloji gazeteciliğinin geleneksel medya üzerindeki olumsuz etkilerinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. İnternet gazetelerinin ortaya çıkmaları geleneksel gazetelerin satışlarını ve reklam gelirlerini olumsuz etkilemiş, internet ortamında benzer haber içerikleri çoğalmış, (Çakır, 2007: 142) özel haberler azalmış, bir an önce haberi sayfaya verme ve hızlı olma zorunluluğu nedeniyle haberlerin doğruluğu tartışılır olmuş, gazete, editör ve onay kadrosu, haberleri kontrol edemez duruma

gelmişler, bu yüzden de gazetenin onay kadrosundan normal şartlarda asla geçemeyecek yanlışlıktaki haberler, sayfalarda kendilerine hak etmedikleri kadar geniş yer bulmuşlardır (<http://www.turkinternet.com>).

İnternet haber portalları geleneksel gazeteciliği olumsuz yönde etkilemekle birlikte aslında uygulanır şekliyle tam bir alternatif medya olmadığını da göstermektedir. Çünkü alternatif medyadan söz edilebilmesi için sisteme alternatif içerik üretmek yani özel haber vermek gereklidir.(Çakır, 2007: 143).

Geleneksel gazeteler ile internet gazeteleri karşılaştırılarak, internetin gazetecilik için sağladığı avantajlar ve dezavantajlar daha da çoğaltılabilir. Ancak bu durum çalışmanın çok genel bir çerçeveye oturtulmasına ve konunun dağılmasına neden olabileceği için yalnızca kısa başlıklar halinde çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada, kültür-sanat sayfalarında yer alan haber ve fotoğraflardan yola çıkarak, geleneksel gazetecilik ile internet gazeteciliği arasındaki farklar, elde edilen bulgular çerçevesinde internet gazeteciliğinin geleneksel gazeteciliğe etkileri vemevcut durum ortaya konulmaya çalışılacaktır.

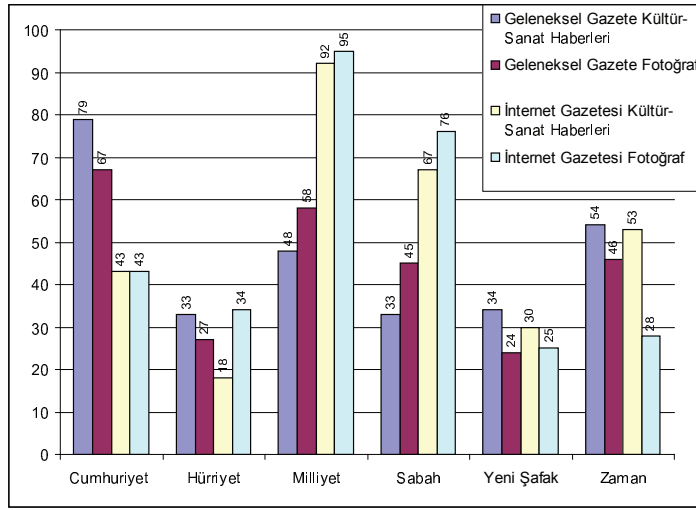
2. YÖNTEM

Çalışmada, internet gazeteciliğinin gazetecilikteki haber toplama, yazma ve dağıtım süreçlerini nasıl değiştirdiği sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla, veri toplamada içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Geleneksel gazeteler ve bu gazetelerin internet portallarındaki haber ve fotoğraf oranları içerik analizi yöntemiyle nicel olarak belirlenmiş ve karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

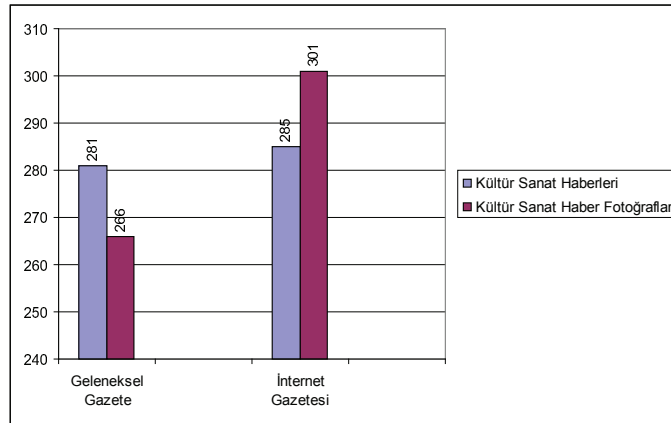
İnternete taşınan gazetelerin içeriklerindeki değişimleri belirleyebilmek için *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Yeni Şafak* ve *Zaman*'ın geleneksel ve internet gazetelerinin (5-14 Ocak 2009) 10 günlük nüshaları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Örnek olarak ele alınan gazetelerin internet sayfaları ve geleneksel gazetelerindeki haberler ve bu haberlere ilişkin fotoğraflar, kültür- sanat haberleri kapsamında 10 günlük sürede takip edilerek sayısal oranları çıkartılmış ve karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca ele alınan örnek gazetelerin basılı nüshalarında yer almayan fakat internet gazetelerinde bulunan yeni linkler, haber dalları vb. gibi her türlü farklı noktalar tespit edilerek araştırmaya aktarılmıştır.

3. BULGULAR

Örnek olarak incelenen gazetelerde kültür-sanat haberlerinin sayısal dağılımı Grafik 1’de gösterilmektedir. Grafik 1’deki veriler, örnek olarak incelenen altı gazetenin 10 günlük kültür-sanat haberlerini ve bu haberlerle ilişkilendirilen fotoğrafların toplam oranlarını göstermektedir.

Grafik 1: Örnek gazetelerde 10 günlük kültür-sanat haberleri ve bu haberlerle ilişkilendirilen fotoğrafların sayısal oranı.

Grafik 2: Örneklem kapsamında incelenen gazetelerin 10 günlük kültür- sanat haberlerinin internet ve geleneksel gazetelerdeki oranlarının karşılaştırması.

3.1. Cumhuriyet Gazetesi Kültür Sanat Haberleri

Cumhuriyet'in geleneksel ve internet gazetesinde yayınlanan kültür sanat haberleri ve bu haberlerle ilişkilendirilen fotoğraflar Grafik-1'te gösterilmektedir. Grafik-1'e göre *Cumhuriyet*'in geleneksel gazetesinde günlük ortalama 8 kültür sanat haberi ve bu haberlerle ilişkilendirilen 7 fotoğraf yayınlanırken internet gazetesinde günlük ortalama 4 kültür sanat haberi ve bu haberlerle ilişkilendirilen 5 fotoğraf yayınlanmıştır. Sonuçlara bakıldığında *Cumhuriyet*'in geleneksel gazetesinde internet gazetesine oranla daha fazla kültür sanat haberi yayımlandığı görülmektedir. Kültür-sanat haberciliği anlamında, internet gazetesinin geleneksel gazeteye oranla zayıf olmasının *Cumhuriyet*'in internet gazeteciliğine yeni geçmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.2. Hürriyet Gazetesi Kültür Sanat Haberleri

Araştırma kapsamında incelenen *Hürriyet*'in geleneksel ve internet gazetesinde yayınlanan kültür-sanat haberleri Grafik-1'de gösterilmektedir. *Hürriyet*'in geleneksel gazetesinde günlük ortalama 3 kültür-sanat haberi yayınlanırken internet gazetesinde de 3 kültür-sanat haberi yayınlanmıştır. Bununla birlikte geleneksel gazetede günlük ortalama 2 kültür-sanat fotoğrafı yayınlanırken internet gazetesinde 3 kültür-sanat fotoğrafı yayınlanmıştır. Araştırmada da görüldüğü gibi *Hürriyet*'in internet gazetesinin kültür-sanat haberleri bölümü haber yönünden zayıftır. Bölüm diğer bölümlere oranla daha az güncellenmektedir. Buradan internet gazeteciliğinde gündem, politika ve son dakika haberciliğinin daha gelişmiş olduğunu söylemek olanaklıdır.

3.3. Milliyet Gazetesi Kültür Sanat Haberleri

Milliyet, internet gazetesinde diğer gazetelere oranla kültür-sanat haberlerine daha fazla yer vermiştir. Grafik-1'de de görüldüğü gibi, *Milliyet*'in geleneksel gazetesinde günlük ortalama 4 kültür sanat haberi, bu haberlerle ilişkilendirilen 6 fotoğraf yayınlanırken internet gazetesinde günlük ortalama 9 kültür sanat haberi ve bu haberle ilişkilendirilen 10 fotoğraf okuyucuya sunulmuştur. Günlük yaklaşık 2 milyon tekil ziyaretçiye sahip olan *Milliyet*'in internet gazetesi, kültür-sanat haberi sayısı bakımından geleneksel gazetesini geride bırakmıştır.

3.4. Sabah Gazetesi Kültür Sanat Haberleri

Sabah'ın geleneksel gazetesi ve internet gazetesinde yayınlanan kültür- sanat haberleri ve bu haberlerle ilgili fotoğraflar Grafik-1'de görülmektedir. Gazetenin internet sayfasında günlük ortalama 6 kültür-sanat haberi yayınlanırken geleneksel gazetesinde günlük ortalama 4 kültür-sanat haberi yayınlanmıştır. Grafik-1'de görüldüğü gibi kültür-sanat haberleriyle ilgili yayınlanan fotoğraf sayısı geleneksel gazeteye oranla daha fazladır.

3.5.Yeni Şafak Gazetesi Kültür Sanat Haberleri

Grafik-1'de *Yeni Şafak*'ın geleneksel gazetesi ve internet gazetesinde yayınlanan kültür-sanat haberleri ve bu haberlerle ilişkilendirilen fotoğraflar gösterilmektedir. Grafikte de görüldüğü gibi *Yeni Şafak*, geleneksel gazetesinde de internet gazetesinde de diğer gazetelere oranla daha az kültür-sanat haberine yer vermiştir. Gazetenin internet sayfasında gündem, politika ve ekonomi haberleri için oluşturduğu fotoğraf albümünü kültür-sanat haberleri için oluşturmadığı görülmektedir. Grafik-1'e bakıldığında *Yeni Şafak*'ın geleneksel ve internet gazetesinde yayınlanan kültür-sanat haber ve fotoğraflarının oranı birbirine oldukça yakındır. *Yeni Şafak*'ın hem geleneksel hem de internet gazetesinde günlük ortalama 3 kültür-sanat haberi yayınlanmıştır. Bu haberlerle ilişkilendirilen fotoğraf sayısına bakıldığında da bir aynılık söz konusudur. *Yeni Şafak*'ın geleneksel ve internet gazetesinde günlük ortalama 2 kültür-sanat fotoğrafı okuyucuya iletilmiştir.

3.6. Zaman Gazetesi Kültür Sanat Haberleri

Zaman gazetesinin kültür-sanat haberleri ve bu haberlerle ilgili fotoğraflar Grafik-1'de gösterilmektedir. *Zaman*'ın geleneksel gazetesinde günlük ortalama 5 kültür-sanat haberi ve bu haberlerle ilişkilendirilen 4 fotoğraf yayınlanırken, internet gazetesinde günlük ortalama 6 kültür-sanat haberi ve bu haberlerle ilişkilendirilen 3 fotoğraf yayınlanmıştır. Türkiye'de internetten yayın yapmaya başlayan ilk gazete olan *Zaman*'ın, internet gazetesinin kültür-sanat haber bölümünün geleneksel gazeteye oranla daha az haber yayınladığını söylemek olanaklıdır.

4. SONUÇ

Çalışmada, Türkiye’deki geleneksel gazetecilikle internet gazeteciliği karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Basılı gazetelerle internet gazeteleri üzerinde kültür-sanat haberleri üzerinde yapılan içerik analizi sonucu, gazetelerin geleneksel gazeteleri ile internet gazetelerinin haber ve fotoğraf kullanımında önemli bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Grafik-2’de görüldüğü gibi *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Yeni Şafak* ve *Zaman*’ın internet sayfasında 10 gün içerisinde 285 kültür-sanat haberi yayınlanırken geleneksel gazetelerinde 281 kültür-sanat haberi yayınlanmıştır.

Çalışmada internet gazetelerinde kültür-sanat haber bölümlerinin diğer bölümlere oranla daha az güncellendiği, internet gazetelerinin daha çok son dakika haberciliğine önem verdiği görülmüştür. Ayrıca internet gazetesi ve geleneksel gazetede yayınlanan haberlerin içerik açısından da birbirine çok benzediği söylenebilir. Geleneksel gazetede yayınlanan kültür-sanat haberlerinin birçoğunun internet gazetesinde yayımlandığı da görülmüştür. İnternet gazetelerinin kültür sanat haberlerine diğer birçok haber bölümüne göre daha az önem verdiğini araştırma sonuçları göstermektedir. Grafik -2’de de görüldüğü gibi geleneksel ve internet gazetesinde yayınlanan haber ve fotoğraf sayıları birbirine oldukça yakındır. Geleneksel gazetecilikte 266 kültür-sanat fotoğrafı kullanılırken, internet gazeteciliğinde bu sayı 301’e çıkmaktadır. Bulgular internet gazeteciliğinin görsellere önem verdiği, sayfalarını hızla güncellediği teziyle uyummamaktadır.

Gazetelerin genel durumuna baktığımızda ise; *Cumhuriyet*’in geleneksel gazetesinde internet gazetesine oranla daha fazla kültür sanat haberi yayımlandığı görülmektedir (Grafik-1). Kültür-sanat haberciliği anlamında, internet gazetesinin geleneksel gazeteye oranla zayıf olmasının *Cumhuriyet*’in internet gazeteciliğine daha geç başlamasının etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Hürriyet’in internet gazetesinin kültür-sanat haberleri bölümü haber yönünden zayıftır (Grafik-1). Bölüm diğer bölümlere oranla daha az güncellenmektedir. Buradan internet gazeteciliğinde gündem, politika ve son dakika haberciliğinin daha gelişmiş olduğunu söylemek olanaklıdır.

Günlük yaklaşık 2 milyon tekil ziyaretçiye sahip olan *Milliyet*’in internet gazetesi, kültür-sanat haberi sayısı bakımından geleneksel gazetesini geride bırakmıştır (Grafik-1). Grafik 1’de de görüldüğü gibi *Sabah*’ın geleneksel gazetesi ve internet gazetesinde yayınlanan fotoğraf sayısı geleneksel gazeteye

oranla daha fazladır. *Yeni Şafak*'ın hem geleneksel hem de internet gazetesinde günlük ortalama 3 kültür-sanat haberi yayınlanmıştır. Bu haberlerle ilişkilendirilen fotoğraf sayısına bakıldığında da bir aynılık söz konusudur. *Yeni Şafak*'ın geleneksel ve internet gazetesinde günlük ortalama 2 kültür-sanat fotoğrafı okuyucuya iletilmiştir.

Türkiye'de internetten yayın yapmaya başlayan ilk gazete olan *Zaman*'ın, internet gazetesinin kültür-sanat haber bölümünün geleneksel gazeteye oranla daha az haber yayınlamaktadır. Gazetelerin geleneksel gazeteleri ile internet gazetelerinin kültür-sanat alanında haber ve fotoğraf kullanımı üzerinde yapılan içerik analizi sonucu, basılı gazeteler ile internet gazeteleri arasında haber ve fotoğraf kullanımı konusunda önemli bir fark olmadığı görülmüştür. İnternet gazetelerinde yaşanan kes-kopyala-yapıştır haberciliği, kültür-sanat haberlerinde oldukça yaygın kullanılmakta ve tek kaynaktan haberler gazeteciliğin bu alanında kendini hissettirmektedir. İnternette çok sayıda gazete ve haber portalı yer almasına karşın bunların içerikleri birbirinin aynı ya da benzeridir. Dolayısıyla, internetten gazetecilikte yararlanılmaya başlanmasının iddia edildiği gibi ifade özgürlüğünün kullanılması ve çoğulculuk açısından ciddi bir fark yarattığı söylenemez. Savunucuları tarafından alternatif medya olarak gösterilen internet, Türkiye'deki gazetecilik açısından incelendiğinde, henüz alternatif olma özelliği taşımamaktadır. İnternet gazetelerinde ve haber portallarında özgün ve farklı içerik yok denecek kadar azdır.

Diğer yandan, internet gazeteleri hızlı habercilik yapma adına, bazı haberleri eksik ya da yanlış olarak okuyucuya sunabilmektedir. Hızlı haber vermenin öncelikli değer olarak tanımlanması, haberi başka kaynaklardan doğrulama pratiğinin ihmal edilmesine yol açmıştır. Doğruluk, internet haberciliğinde en önemli sorun olarak görülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- BULUT, M., *Kitle İletişim Aracı Olarak Gazete ve İnternet*, Ankara, Etik Ofset, 2006.
- ÇAKIR, H., *Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 22, s.123-149, 2007.
- GEZMEN, B., *İletişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Gazeteciliğe Etkileri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- HALICI, N., "Online Gazetecilik", *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya*, der. Sevda Alankuş, İstanbul, IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2003.

- KARA, H., "İnternet, Gazetecilik ve Yeni Olanaklar", **İnternet Çağında Gazetecilik**, haz. Serhan Yedig-Haşım Akman, İstanbul, Metis Yayınları, 2002, 37-45.
- ÖZÇAĞLAYAN, M., **Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim**, İstanbul, Alfa Yayınları, 1998.
- SÜTÇÜ, C., AKYAZI, E., DİLMEN, N. E., "Teknolojik Değişim ve Dönüşümlerin Gazetecilik Üzerindeki etkilerinin Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi" **Medyada Olmayanlar (Medya Eleştirileri 2006)**, der. Can Bilgili, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2006.
- ŞENOL C., "Hürriyet Gazetesinin Yorum Sayfası Üzerine", **Toplum ve Bilim Dergisi**, Sayı: 109, 2007, s. 66-95.
- GÜRÇAN, H. İ., **Sanal Gazetecilik**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi yayınları no:31, 1999.
- TÖRENLİ, N., **Bilişim Teknolojileri Temelinde Haber Medyasının Biçimlenişi: Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı**, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları 2005.
- TUNCEL, S. H., "Yeni İletişim Teknolojilerinde Yöndeşme ve Yerel Medya", **Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya**, der. Sevdâ Alankuş, İstanbul, IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2003, s. 91-97.
- MESTÇİ, A., **Türkiye İnternet Raporu 2005**, İstanbul, 2005.

Sürekli Yayınlar:

- Cumhuriyet* Gazetesi, 05 Ocak 2009-14 Ocak 2009
Hürriyet Gazetesi, 05 Ocak 2009-14 Ocak 2009
Milliyet Gazetesi, 05 Ocak 2009-14 Ocak 2009
Sabah Gazetesi, 05 Ocak 2009-14 Ocak 2009
Yeni Şafak Gazetesi, 05 Ocak 2009-14 Ocak 2009
Zaman Gazetesi, 05 Ocak 2009-14 Ocak 2009

İnternet Kaynakları:

- <http://www.cumhuriyet.com.tr>
<http://www.hurriyet.com.tr>
<http://www.milliyet.com.tr>
<http://www.sabah.com.tr>
<http://www.yenisafak.com.tr>
<http://www.zaman.com.tr>
<http://www.turkinternet.com>